

# Grote schokken vragen doortastend beleid: als de gebouwen het probleem en de oplossing zijn



DIRK HOLEMANS

**D**e laatste maanden zijn we als samenleving te weten gekomen wat het betekent decennialang het energievraagstuk te verwaarlozen. Zowel de uitvoering van de wet op de kernuitstap als de uitbouw van een energiesysteem gebaseerd op hernieuwbare energiebronnen om onze uitstoot aan broeikasgassen drastisch te reduceren, was voor de vorige regeringen geen kwestie van belang. En terwijl de federale regering nu eindelijk de Europese klimaatambities onderschrijft, polariseert de Vlaamse regering liever dan dat ze meewerkt aan oplossingen.

Ondertussen weten we dat de wereld niet stil staat. Ineens beseffen we weer hoe kwetsbaar we zijn door onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. Droeg in de jaren 1970 de stijgende olieprijs bij tot economische rampspoed, dan doet nu de piekende gasprijs vele gezinnen naar adem happen als ze de afrekening van hun verwarmingsfactuur ontvangen. Uiteraard vraagt deze crisissituatie in de eerste plaats om antwoorden op de korte termijn. Mensen met lage inkomens moeten nu ondersteund worden. In mijn managementopleiding leerde ik: kortetermijnfocus dreigt de lange termijn weg te duwen. Dat de politiek zich richt op de korte termijn als energieprijzen exploderen, is logisch maar onvoldoende. We moeten tegelijk snel werk maken van de lange termijn,

de structurele maatregelen. Die aandacht had er natuurlijk al decennia geleden moeten komen. Als we bijvoorbeeld het rapport van de Club van Rome een halve eeuw terug au sérieux hadden genomen, gebruikten we vandaag nog amper olie en gas en was klimaatbeleid een makkelijke klus. Nu is het dus moeilijker en moet het ook sneller gaan, gelet op de urgentie. Moedeloos bij de pakken blijven zitten, is dus niet aan de orde. Integendeel, de synergieën liggen voor het grijpen, en wel in onze gebouwen. Onze gebouwen zijn zonder meer de grootste energievreters en daardoor ook de grootste bron van broeikasgassen. Een sterk klimaatbeleid zorgt ervoor dat we veel minder energie nodig hebben. En dat is zowel goed voor de mensen als voor het land, economisch en geopolitiek. In die zin zijn langetermijnmaatregelen gewoonweg hoogdringend. Twee nuchtere observaties maken duidelijk in welke pijnlijke situatie het non-beleid van de vorige regeringen, maar ook van vorige Europese Commissies, ons gebracht heeft.

De Vlaamse regering verwijst graag naar de Scandinavische landen als gidsland. Laat ons dat een keer doen met datgene waarover mensen zich terecht zorgen maken: de verwarmingsfactuur van hun woning. Wel, wat gebeurt er als je bijvoorbeeld in Noorwegen de verwarming uitzet terwijl het buiten nul graden Celsius is en in je huis twintig

graden? Vijf uur later zal de temperatuur amper 0,9 graden gedaald zijn. In België is dat maar liefst 2,9 graden, het slechtste van heel West-Europa! Maar ook ander onderzoek is ontluisterend voor ons land: uit gegevens van Eurostat blijkt dat in ons land bijna driekwart van het energiegebruik van gezinnen naar verwarming gaat. Daarmee staat België in de illustere top-3 van heel Europa.

Samengevat: in ons land vliegt de warmte in veel huizen nog altijd gewoon naar buiten, wat zeker voor mensen met een laag inkomen in huurhuizen een regelrechte ramp is.

Over naar Europa. Een derde van de woningen wordt er met gas verwarmd. Gebouwen zijn de grootste energieconsument in Europa: ze vereisen 40 procent van ons energiegebruik, en creëren 36 procent van onze broeikasgassen. En ook de geopolitieke link is helder: in de winter is gasgebruik in gebouwen verantwoordelijk voor de helft van de Europese gasvraag. De link tussen de energiefactuur op korte termijn en de klimaatuitdaging op lange termijn is dus evident. Daaraan werken, kan ervoor zorgen dat we kwaliteit van leven verhogen, zelfs in schokkende tijden.

Laat ons dat nog eens concreet maken. Peter Zeniewski, energie-analist voor de World Energy Outlook van het Internationaal Energie Agentschap, berekende dat als we dit decennium inzetten op het energiezuinig maken van de woonvoorraad, de vraag naar gas in de winter met 20 miljard kubieke meter kan dalen tegen 2030. Vandaag kost zo'n hoeveelheid gas de Europese gezinnen rond 35 miljard euro. Dus als u zich afvraagt of woon- en klimaatbeleid haalbaar en betaalbaar is, dan is het antwoord duidelijk. Elke euro die we in woningrenovatie steken, betaalt zich meervoudig terug: meer levenskwaliteit voor gezinnen, meer geopolitieke stabiliteit voor landen en Europa.

Over naar de politiek. De Europese Commissie heeft reeds in 2019 de trendbreuk richting duurzaam beleid ingezet met haar Green Deal. Er valt heel wat op af te dingen, maar tegelijk is er weer een gezamenlijk politiek project dat verschillende beleidsdomeinen samenbrengt. Niet toevallig bevat de Green Deal een zogenaamde *Renovation Wave*, gelanceerd in 2020 en hij wil

het renovatieritme versnellen en werk maken van grondige renovaties. Het mikt op het aanpakken van energiearmoede en op de slechtst geïsoleerde gebouwen, publieke gebouwen en op het decarboniseren (zeg maar elektrificeren) van verwarming en koeling. En met het herstelplan als antwoord op de coronacrisis heeft de Europese Commissie de plannen voor de *Renovation Wave* nog versterkt. Dit alles past ook in de Europese klimaatambitie van Fitfor55: het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen met 55 procent tegen 2030, in vergelijking met basisjaar 1990. December vorig jaar maakte de Europese Commissie haar beleid nog concreter, met de communicatie van plannen om fossiele brandstoffen voor verwarming en koeling uit te faseren tegen 2040. En tegen 2050 is het doel om met het geheel aan gebouwen in Europa de nulemissie te realiseren.

Ook België heeft plannen ingediend om gebruik te maken van de forse Europese budgetten voor herstel- en klimaatbeleid. België zal in totaal meer dan een miljard euro investeren in energie-efficiënte gebouwen. Daarbij wordt gefocust op onder meer de renovatie van sociale huisvesting en publieke gebouwen. Het ambitieuze kader voor onze Vlaamse regio is er dus, dat niet alleen bevoegd is voor het woonbeleid, maar ook het grootste deel van energie- en klimaatbeleid.

Over dus naar Vlaanderen. Als de Vlaamse regering echt wil dat de Vlamingen minder geld spenderen aan hun energiefactuur, is het de hoogste tijd dat ze meer ambitie toont inzake klimaat- en energiebeleid. In plaats van de Fitfor55 als te ambitieus af te schilderen en eigen zwakke klimaatvoorstellen te lanceren, is het nu de tijd voor ambitieuze actie. Misschien kan de Vlaamse regering, om zich te bezinnen of ze nog ambitie wil tonen in de tweede helft van haar legislatuur, op studiereis gaan naar Helsinki. Enkele jaren terug kon ik daar met mijn eigen ogen zien hoe de gebouwen daar uitmuntend zijn geïsoleerd; driedubbel glas is er onder meer de norm. Mocht je daar vertellen dat de Vlaamse regering mensen wil subsidiëren om hun huis wat te isoleren tot het D-label, ze zouden er niets van begrijpen. Enkel een A-label kan goed genoeg zijn. In Helsinki is er een ambitieus langetermijn klimaatplan, al in 2017 unaniem goedgekeurd door *alle* politieke partijen.

Draagvlak opbouwen is dus perfect mogelijk. En het plan betekent dat ze — ondanks koude winters — klimaatneutraal willen worden tegen 2035, inclusief een volledige uitfasering van fossiele brandstoffen voor verwarming.

Dus ik stel me voor, heel optimistisch, hoe na hun inspirerende inleefreis, minister-president Jambon fier verklaart dat de Vlaamse regering zich inschrijft in de Europese klimaatambities, en echt beleid zal voeren om de energiefactuur van de Vlaming te reduceren. En dat is dringend nodig, omdat nu maar 3 procent van het Vlaamse woningenpark echt energetisch in orde is.

Daarbij is de Vlaamse regering zich bewust van de opbouw van het draagvlak en moet elke Vlaming het dus niet zelf maar uitzoeken: hoe maak ik mijn huis energiezuinig? Ze spendeert de extra miljarden, die ze momenteel de deur wil uitsmijten om bij de betonstop alle grondeigenaars volgens de huidige marktprijs uit te kopen, aan het Vlaamse plan *Positieve Energiewijken*. Daarbij gaan diepgaande woningrenovaties hand in hand met de realisatie van de energietransitie. Daarbij delen burens per straat en wijk hun elektriciteitsproductie, worden volop warmtepompen geïnstalleerd en helpen naast een wijkbatterij de batterijen van de elektrische auto's om het net mee te balanceren. Een wijkregisseur, zoals het geval is in de Nederlandse aanpak om wijken van het gas te halen, zorgt voor ontzorging. En elk jaar op 11 juli op de jaarlijkse wijkbarbecue, maakt de wijk nieuwe plannen voor het komend jaar.

Is dit scenario wensdroom of noodzaak? In feite het laatste. Want of het nu de korte of de lange termijn is, elke joule energie die we niet nodig hebben, is de beste. Steeds minder gas uit Rusland en steeds lagere energiefacturen voor gezinnen gaan zo hand in hand. De vraag is of Vlaanderen in staat is te excelleren. Want is veerkracht niet het kernwoord van hun laatste communicatiecampagne?